

Innhold

FORORD TIL TREDJE UTGAVE	5
Forord til andre utgave	6
Forord til første utgave	7
KAPITTEL I	
INNLEDNING	15
1.1 Den som skaper et åndsverk, har opphavsrett til verket, og betegnes som opphaver	15
1.2 Hvorfor opphavsrett?	18
1.2.1 Gi rettigheter og insentiver	18
1.2.2 Brukernes og allmennhetens interesser	23
1.2.3 Avtale bruk av åndsverk m.m.	24
1.3 Litt historie – marked, teknologi og opphavsrettens utvikling	24
1.4 Modeller for utnyttelse av informasjon	31
1.5 Lovbestemte og kontraktsbestemte rettigheter	34
1.6 Rettigheter i mange lag	36
1.7 Opphavsrett og konkurranse	36
1.8 Opphavsrett og ytringsfrihet	37
1.9 Litt elementær jus	40
1.9.1 Innledning	40
1.9.2 Lovteksten	40
1.9.3 Lovens forarbeider	41
1.9.4 Rettspraksis	42
1.9.5 Jusen gir ikke alltid klare svar	44
KAPITTEL 2	
HVA ER ET ÅNDSVERK?	46
2.1 Utgangspunkt	46
2.2 Verkhøyde	54
2.3 De enkelte verkskategorier	56

2.3.1	Innledning	56
2.3.2	Tekster av alle slag	56
2.3.3	Muntlige foredrag	59
2.3.4	Sceneverk, så vel dramatiske og musikkdramatiske som koreografiske verk og pantomimer samt hørespill	59
2.3.5	Musikkverk, med eller uten tekst	62
2.3.6	Filmverk	70
2.3.7	Fotografiske verk	72
2.3.8	Billedkunst	73
2.3.9	Bygningskunst, så vel tegninger og modeller som selve byggverket	74
2.3.10	Billedvev og gjenstander av kunsthåndverk og kunstindustri, så vel forbildet som selve verket	76
2.3.11	Kart samt tegninger og grafiske og plastiske avbildninger av vitenskapelig eller teknisk art	78
2.3.12	Datamaskinprogrammer	79
2.3.13	Oversettelser og bearbeidelser	79
2.4	Samleverk	80

KAPITTEL 3

OFFENTLIGE DOKUMENTER. ÅNDSVERK SOM IKKE HAR OPPHAVSRETTLIG VERN	82
--	----

KAPITTEL 4

OPPHAVSRETTENS INNHOLD (ENERETTENE)	85
4.1 Innledning	85
4.2 De økonomiske rettigheter	86
4.3 Eksemplarframstilling	88
4.4 Tilgjengeliggjøring for allmennheten	90
4.4.1 Innledning	90
4.4.2 Spredning av eksemplarer	90
4.4.3 Visning av eksemplarer uten bruk av tekniske hjelpemidler	91
4.4.4 Fremføring	91
4.4.5 Overføring til allmennheten	91
4.4.6 Offentlighet og allmennhet	94
4.5 Strømming	96
4.6 Lenking	97
4.7 Noen ord om søketjenester	101

4.8	... i opprinnelig eller endret skikkelse, i oversettelse eller bearbeidelse, i annen litteratur- eller kunststart eller i annen teknikk	102
4.9	Bearbeidelser og avledede verk	103
4.9.1	Selvstendige verk og bearbeidelser	103
4.9.2	Rettigheter til bearbeidelser	112
4.10	Det ubevisste plagiat	116
4.11	Plagiat og forskningsetikk	120
4.11.1	Sitat, utnyttelse av andres resultater m.m.	120
4.11.2	«Selyplagiat»	122
4.12	De ideelle rettigheter	124
4.12.1	Navngivelse	124
4.12.2	Respektretten	126
4.12.3	Ideelle rettigheter kan som hovedregel ikke fraskrives	127
 KAPITTEL 5		
	HVEM HAR OPPHAVSRETT?	129
5.1	Utgangspunkt: Den som skaper	129
5.2	Sammensatte verk og fellesverk	130
5.3	Opphavsrett og vitenskapelig medforfatterskap	131
5.4	Opphavsrett i ansettelsesforhold	132
5.4.1	Hovedregel	132
5.4.2	Datamaskinprogrammer	134
5.4.3	Avtaler om overdragelse av opphavsrett til arbeidsgiver	135
 KAPITTEL 6		
	OFFENTLIGGJØRING OG UTGIVELSE	136
 KAPITTEL 7		
	OPPHAVSRETTENS VARIGHET	139
7.1	Hovedregel	139
7.2	Klassikervernet	142
 KAPITTEL 8		
	NÆRSTÅENDE RETTIGHETER	144
8.1	Innledning	144
8.2	Utøvende kunstnere	145
8.3	Tilvirker av lydopptak og film	149
8.4	Sekundærbruk av lydopptak	150

8.5	Kringkastingssending	150
8.6	Fotografisk bilde	150
8.7	Databaser	151
8.8	Tilgjengeliggjøring av hittil ukjente verk	155
8.9	Trenger vi en restaureringsrett?	156
KAPITTEL 9		
	AVGRENSNING AV OPPHAVSRETT – RETT TIL Å UTNYTTE ANDRES VERK	159
9.1	Generelt	159
9.1.1	Internasjonal rett setter rammer for hvordan opphavers rett kan avgrenses	159
9.1.2	Samtykkekrav, fribruk, tvangslisens og avtalelisens	160
9.2	Eksemplarframstilling til privat bruk	161
9.3	Rådighet over eksemplar – konsumpsjon	164
9.3.1	Videresalg, utlån, utleie m.m.	164
9.3.2	Visning av eksemplar	167
9.4	Sitatrett, billedbruk m.m.	168
9.4.1	Sitatretten – åvl. § 29	168
9.4.2	Nyhetsformidling m.m.	176
9.4.3	Tilfeldig og underordnet inkludering av verk	177
9.4.4	Verk plassert i det offentlige rom	178
9.4.5	Bruk av bilder	179
9.4.5.1	Kritiske og vitenskapelige fremstillinger	179
9.4.6	Offentlige debattinnlegg, debattprogram m.m.	182
9.4.7	Dokumentinnsyn og bevis	182
9.5	Fri bruk ved seremonier, ungdomsstevner og andre tilstelninger	183
9.5.1	Livssynsnøytralitet	183
9.5.2	Unntak: film, scenisk fremføring av sceneverk og databaser	186
9.6	Avtalelisenser	186
9.7	Lov om kollektiv forvaltning	188
9.8	Bruk av opphavsrettslig vernede verk i undervisning	189
9.8.1	Utgangspunkt	189
9.8.2	Fremføring av verk i undervisning	191
9.8.3	Opptak av egen fremføring	193
9.8.4	Tvangslisens for samleverk til bruk i undervisning og seremonier	193
9.8.5	Tvangslisenser for bruk av verk ved offentlig eksamen	194

9.8.6 Avtalisens for undervisning 194

9.9 Avtalisens for bruk av verk i virksomheter, arkiv, bibliotek, museer mv. 195

9.9.1 Avtalisens for virksomheter 195

9.9.2 Opptak i døgninstitusjoner 196

9.9.3 Eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring i biblioteker, arkiver, museer m.m. 196

9.10 Bruk av hitteverk i kulturarvinstitusjoner 197

9.11 Bruk av verk for personer med nedsatt funksjonsevne . . . 199

9.12 Audiovisuelle produksjoner 200

9.13 Følgerett ved videresalg av kunstverk 201

9.14 Datamaskinprogrammer 201

9.14.1 Hva er et datamaskinprogram? 201

9.14.2 Rett til eksemplarframstilling m.m. – enkel lisens 202

9.14.3 Rett til sikkerhetskopi 203

9.14.4 Iaktta programmet 204

9.14.5 Omvendt utvikling av datamaskinprogram 204

9.14.6 Fri programvare / åpen kildekode 205

KAPITTEL 10

OVERDRAGELSE AV OPPHAVSRETT 210

10.1 Utgangspunkt 210

10.2 Spesialitetsprinsippet 212

10.3 Overdragelse gir ikke rett til endring av verket 212

10.4 Videre overdragelse 213

10.5 Implisert samtykke, «shrink wrap» og «click wrap» 214

10.5.1 Implisitt samtykke 214

10.5.2 «Shrink wrap»- og «click wrap»-avtaler 215

10.6 Eiendomsrett til et eksemplar og opphavsrett ved overdragelse av et eksemplar 216

10.6.1 Rett til rimelig vederlag 217

10.7 Digitalisering. Fra salg til lisens 218

10.8 Lovregulerte avtaler 220

10.9 Samtykke til fri bruk og «frie» lisenser 220

10.9.1 Utgangspunkt 220

10.9.2 Creative Commons 220

10.9.3 Open Access 221

10.10 Arv, kreditorforfølgning og pant 222

KAPITTEL II

SANKSJONER VED OPPHAVSRETTSKRENKELSER	225
11.1 Oversikt	225
11.2 Forbudsdom	225
11.3 Straff	226
11.3.1 Generelt om straff	226
11.3.2 Import av eksemplarer fremstilt utenfor Norge . .	226
11.4 Vederlag og erstatning	227
11.5 Tiltak for å hindre inngrep og andre overtredelser	229
11.6 Formidling av informasjon om dom i sak om inngrep og overtredelse	231
11.7 Tvungent verneting i Oslo	231

KAPITTEL I2

HÅNDHEVELSE AV OPPHAVSRETT M.M. PÅ INTERNETT	232
12.1 Overvåking av trafikk og utlevering av opplysninger	232
12.2 Tiltak rettet mot nettsted	234

KAPITTEL I3

VERN AV TEKNISK BESKYTTELSE OG ELEKTRONISK

RETTIGHETSINFORMASJON	235
13.1 Teknisk beskyttelse	235
13.2 Adgang til å omgå tekniske sperrer i visse sammenhenger	238
13.3 Digital rettighetsinformasjon	239

KAPITTEL I4

RETTE TIL EGET BILDE	240
14.1 Utgangspunkt: samtykke for å gjengi bildet offentlig . . .	240
14.2 Aktuell og allmenn interesse	241
14.3 Personen er mindre viktig enn hovedinnholdet i bildet . .	243
14.4 Forsamlinger m.m.	245
14.5 Annet	246

KAPITTEL I5

LOVENS REKKEVIDDE – INTERNASJONALT VERN	248
---	-----

KAPITTEL I6

HAR OPPHAVSRETTE EN FREMTID?	250
--	-----

STIKKORDREGISTER	254
----------------------------	-----